

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn tel 668 1242 faks 668 1240 e-post eki@ki.ee

**Illegaalsete tubakatoodete
tarbimine ja kaubandus Eestis 2013
(elanike hinnangute alusel)**

Tallinn
Mai 2014

Aruande koostajad: Elmar Orro

Töögrupp: L. Lepane, M. Reiman, M. Josing, I. Niklus, S. Randrüt, P. Jõekalda, L. Kuusmaa

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

tel 668 1242

e-mail: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Eesti elanike suitsetamisharjumused	5
1.1. Suitsetamise levik täiskasvanud elanike hulgas	5
1.2. Legaalsete sigarettide eelistamise põhjused	7
1.3. Sigarettide hankimine välismaalt	9
2. Elanike eksperthinnangud sigarettide illegaalse müügi kohta	12
2.1. Illegaalsete sigarettide kaubandus ja levik	12
3. Illegaalsete sigarettide isiklik tarbimine	14
3.1. Illegaalsete sigarettide kättesaadavus	14
3.2. Illegaalsete sigarettide tarbimine	16
4. Illegaalsete sigarettide osakaal sigarettiturul	22
Kokkuvõte	24
Lisad	
Lisa 1. Küsitlustulemuste protsentjaotused	25
Lisa 2. Küsitlustulemuste protsentjaotused sotsiaal-demograafiliste gruppide lõikes	29
Lisa 3. Küsitletud kogumi iseloomustus	39

SISSEJUHATUS

Eesti Konjunktuuriinstituut (EKI) on teinud illegaalse tubakaturu uuringuid alates 1998. aastast. Käesolevas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimusel valminud uuringus vaadeldakse sigarettide illegaalse kauplemise aspekte, nende kättesaadavust, tarbimist, hindu jne. Töö esimeses osas analüüsitakse ka elanike üldisi suitsetamisharjumusi, legaalsete sigarettide eelistamise põhjuseid ning ostmist välismaalt. Peamine põhjus, miks salasigarette ostetakse on nende soodsam hind võrreldes legaalsete sigarettidega. Sigaretid kuuluvad aktsiisiga maksustavate kaupade hulka ja seetõttu ei kujune nende müügihind mitte turuloogikast lähtuvalt, vaid on suures osas administratiivsel määratletud. Sigarettide aktsiisimäär koosneb fikseeritud määrast ja proportsionaalsest määrast, mis sisuliselt kehtestab sigarettidele miinimumhinna. Kuna aktsiise plaanitakse järgnevatel aastatel tõsta regulaarselt, muutub jätkuvalt kallimaks ka legaalsete sigarettide tarbimine¹. Märgatav hinnavahe legaalsete ja illegaalsete sigarettide vahel toetab paratamatult nõudlust salasigarette järele ja et seda pidurdada, tuleb endiselt rakendada riiklikke kontrollimeetmed.

Käesolevas uuringus keskendutakse illegaalsete sigarettide tarbimisele ning turuolukorrale 2013. aastal, kuid ära tuuakse ka võrdlused varasema perioodiga (alates 2003. aastast). Kuigi tarbitavate tubakatoodete valik on lai, piirdub käesolev uuring ainult sigarettidega, sest muude tubakatoodete (sigarite, sigarillode, suitsetamis- ja närimistubaka) osakaal on sigarettidega võrreldes suhteliselt väike. Töös tuuakse välja ligikaudne illegaalsete sigarettide osakaal kogu sigarettide turust ning antakse hinnang salasigarette kaubandusega riigile tekitatud maksukaotustest. Illegaalsete sigarettidena on käesolevas töös käsitletud sigarette, mida ostes tarbijad teadsid, et nende müük on ebaseaduslik ja nende pealt on jäänud riigimaksud maksmata. Eraldi on välja toodud ka mitteteadlikult salasigarette ostnud suitsetajate osakaal. Peamiselt on need inimesed, kes ostsid teiste poolt välismaalt toodud sigarette, kuid ei olnud teadlikud sellest, et niisugune tegevus on samuti ebaseaduslik.

Analüüsi aluseks on Eesti täiskasvanud elanikkonna küsitluse tulemused, Rahandusministeeriumi andmed ja Eurostati väliskaubanduse statistika. Elanike küsitlus viidi läbi 2013. aasta detsembris EKI tarbijapaneeli liikmete hulgas. Küsitlusele vastas 1184 Eesti elanikku vanuses 18-74 aastat. Representatiivsuse tagamiseks kaaluti andmestik vanuse, soo, rahvuse ja regiooni järgi, millega viidi valim vastavusse Eesti elanikkonna mudeliga. Küsitlustulemuste üldjaotused on toodud lisa 1 ning sotsiaal-demograafiliste gruppide lõikes valikuliselt lisa 2. Küsitletud kogumi iseloomustus on esitatud lisa 3.

¹ Rahandusministeerium algatas 2014. aasta aprillis seaduse eelnõu, mille tulemusel kasvaks tubakaaktsiis ajavahemikul 2016-2018 5% võrra aastas.

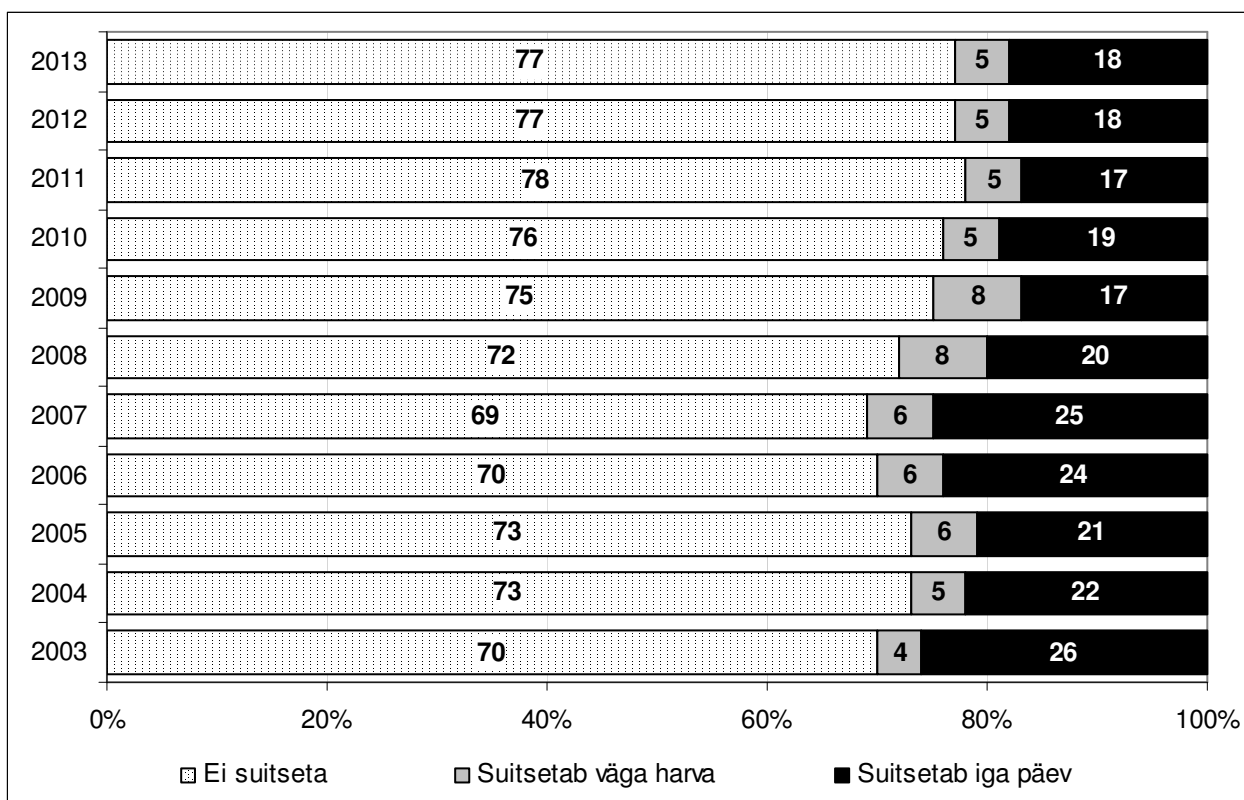
1. EESTI ELANIKE SUITSETAMISHARJUMUSED

1.1. Suitsetamise levik täiskasvanud elanike hulgas

Suitsetamise leviku ja sageduse väljaselgitamiseks uuriti täiskasvanud elanikelt nende suitsetamisharjumuste kohta. Käesolevas peatükis vaadeldakse üldiseid trende suitsetamises, tuuakse välja suitsetajate ja mittesuitsetajate osakaalud, suitsetamise sagedus, selle eripärad sotsiaaldemograafiliste gruppide lõikes ning võrdlused eelmiste aastatega. Antud peatükis käsitletakse ainult legaalsete sigarettide suitsetamist, illegaalsete sigarettide levikut ja tarbimist kirjeldatakse lähemalt peatükkides 2-4.

Küsitluse järgi suitsetas 2013. aastal 23% elanikest. Suitsetavate elanike osakaal on viimastel aastatel olnud stabiilselt vahemikus 22-23%, neist igapäevased suitsetajad 17-18% (vt. joonis 1.1). Viimase kümne aasta jooksul on suitsetavate inimeste osakaal olnud kõrgeim 2007. aastal, kui keskmiselt suitsetas 31% elanikest. Edasi kuni 2011. aastani suitsetajate osakaal vähenes ja jäi siis samale tasemele. Keskmiselt tarbis 2013. aastal püsिसuitsetaja 15 sigaretti päevas (2012. aastal 14 sigaretti).

Joonis 1.1. Suitsetamise levik Eesti elanike hulgas (% vastanutest)

Vanuselise jaotuse järgi oli suitsetajate osakaal kõige suurem alla 30-aastaste ning 50-64 aastaste hulgas (vastavalt 31% ja 30%), sealjuures oli igapäevasuitsetajaid enim 50-64 aastaste inimeste

hulgas (24%). Kuigi suitsetajate osakaal alla 30-aastaste elanike hulgas on suurim, suitsetas neist iga päev vaid 13%. Sellest vanusegrupist on igapäevaselt suitsetavate inimeste osakaal viimastel aastatel kiiresti vähenenud: 2010. aastal oli neid 28%, 2011. aastal 22% ja 2012. aastal 16%. Nii nagu varasematel aastatelgi, oli kõige vähem suitsetajaid üle 64-aastaste vanusegrupis (14%). Piirkondlikult oli suitsetajate osatähtsus kõrgeim Kirde-Eestis (37% elanikest), samuti on seal suurim ka igapäevaste suitsetajate osakaal (24%). Erinevad suitsetamisharjumused on iseloomulikud ka haridustasemetel lõikes - suitsetajate osakaal on pöördvõrdelises sõltuvuses haridustasemega. Nii oli algharidusega elanike seas suitsetajaid 39%, keskharidusega elanikest suitsetas 24% ja kõrgharidusega elanikest 13%. Samamoodi on igapäevasuitsetajaid kõige rohkem algharidusega inimeste hulgas (29%) ning kõige vähem kõrgharidusega elanike hulgas (10%). Teistest enam suitsetavad ka madalama sissetulekuga (kuni 200 € netosissetulekuga leibkonnaliikme kohta kuus) elanikud, kellest iga päev suitsetab 27% ja vahetevahel 4%. Küsitlustulemused sotsiaal-demograafiliste gruppide lõikes on toodud lisas 2.1.

Meeste hulgas on suitsetajaid endiselt rohkem kui naiste hulgas, kuid vahe on aastatega vähenenud. Meestest suitsetas 2013. aastal 28% ja naistest 20%. Kui seni suitsetavate meeste osakaal langes, siis 2013. aastal langustrend peatus. Samas on naiste hulgas suitsetamine viimastel aastatel mõnevõrra hakanud kasvama (vt. tabel 1.1.).

Tabel 1.1. Suitsetajate osakaal soo järgi (% vastanutest)

	1979	1989	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mehed	49	48	38	40	36	34	30	28	27	28
Naised	18	19	20	22	20	18	20	17	18	20
Keskmiselt	34	34	29	31	28	25	24	22	23	23

Suitsetamisest loobus 2013. aastal 11% suitsetajatest. Peale vanemate inimeste oli suitsetamisest loobujate osakaal keskmisest kõrgem mitte-eestlastel (14% suitsetajatest), kõrgharidusega inimestel (14%) ja meestel (13%). Peamiseks põhjuseks, miks suitsetamisest loobuti või seda vähendati, oli suitsetamise kulukamaks muutumine. Sigarettide aktsiisimäärasid on tõstetud regulaarselt, nii tõsteti 2013. aasta jaanuarist sigarettide aktsiis 6,7% (fikseeritud määr 1000 sigareti kohta kasvas 42,18 eurolt 45 euroni). Sellest tulenevalt muutusid 6% kallimaks ka sigarettide jaehinnad kauplustes. Nii põhjendaski 33% suitsetamist vähendanud või sellest loobunud inimestest oma otsust suitsetamise liigse kulukusega. Siiski on kulukuse osatähtsus suitsetamisest loobumise või selle vähendamise põhjusena oluliselt langenud: 2012. aastal muutis oma suitsetamisharjumusi sellel põhjusel 60% suitsetajatest. Arvestades, et keskmine palk tõusis 2013.a. 7.6%, muutusid ostujõudu arvestades sigarettid suitsetajate jaoks natuke odavamaks.

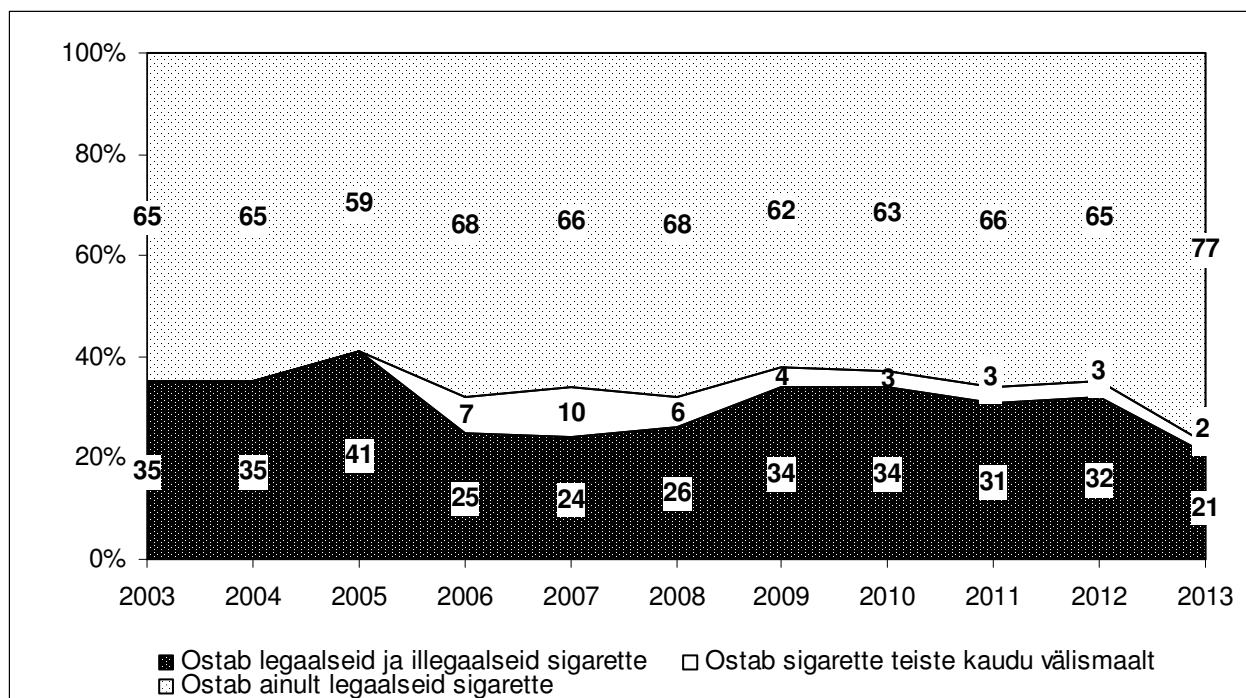
Olulisteks põhjusteks suitsetamisest loobumiseks või piiramiseks olid veel isiklikud terviseprobleemid (29% suitsetamisest loobunud või vähendanud inimestest), oma lähedaste soov (15%) ning arsti soovitus (14%) (vt. lisa 1).

1.2. Legaalsete sigarettide eelistamise põhjused

Suurem osa suitsetajatest eelistab legaalseid sigarette, mille pealt on riigile kõik maksud tasutud. Samas on alati teatud hulk inimesi, kes valivad teadlikult salasigarette tarbimise. Teadliku tarbimise kõrval võib ette tulla ka olukordi, kus suitsetajad ostavad salasigarette teadmatusel. Näiteks ei pruugi osa suitsetajatest olla teadlikud selles, et välismaalt müügiks toodud sigarettide ostmine on samuti ebaseaduslik.

Küsitlusest selgus, et 2013. aastal ostis sigarette legaalselt 79% suitsetajatest (2012. aastal 68%, vt joonis 1.2)². Piirkondadest eelistati legaalseid sigarette teistest rohkem Lääne-Eestis (92% suitsetajatest) ja Põhja-Eestis (87%). Legaalsete sigarettide eelistasid rohkem naised (94% suitsetajatest), samuti alla 30 aastased ja 50-64 aastased elanikud (kummaski grupis 82% suitsetajatest). Legaalsete sigarettide ostjate osakaal oli suurim kõrgema haridusega elanike hulgas (88%), samuti kõrgema sissetulekuga elanike hulgas (netosissetulekuga 601-800 € leibkonnaliikme kohta kuus 94%, üle 800 € sissetulekuga 96%). (vt lisa 2.8).

Joonis 1.2. Legaalsete ja illegaalsete sigarettide ostmine (% suitsetajatest)

² Joonisel on legaalsete sigarettide ostnute hulgas ära näidatud ka välismaalt teiste kaudu sigarette ostnute osakaal (2%). Kuna välismaalt müügiks toodud sigarettide ostmine on samuti illegaalne tegevus, siis tegelik legaalsete sigarettide ostnute osakaal on 77%.

Sigarette tuakse kaasa ka välismaalt, eriti Venemaalt. Euroopa Liidu riikidest tohib isiklikuks tarbimiseks kaasa tuua kuni 800 sigaretti päevas, väljastpoolt Euroopa Liitu kuni 40 sigaretti korraga kaks korda kuu jooksul³. Peamiselt ostetakse sigarette kaasa Venemaalt, kus sigaretipaki jaehinnad on üle kahe korra madalam kui Eestis⁴. Lõunapoolsetest riikidest tuakse sigarette kaasa naabermaalt Lätist, kuid ka kaugemalt, nagu Poolast ja Gruusiast. Siiski ei tohi välismaalt toodud sigarette edasi müüa, sellega muutuvad nad automaatselt salasigaretideks. Kahjuks ei ole sellega kõik kursis ja nii osutus 2% enda arvates leaalsetest suitsetajatest 2013. aastal välismaalt toodud sigarette ostes tahtmatult illegaalseteks tarbijateks. Üldiselt on välismaalt toodud sigarettide müük märkimisväärselt vähenenud. Kui 2012. aastal ostis välismaalt toodud sigarette Eestis keskmiselt 31% suitsetajatest, siis 2013. aastal vaid 9%. Kõige enam ostsid teiste isikute käest välismaalt toodud sigarette Lõuna-Eesti ning Kirde-Eesti suitsetajad (vastavalt 18% ja 16%). Kui Kirde-Eesti elanikud tõid sageli ise piiri tagant omale sigarette (24% suitsetajatest) või ostsid välismaalt müügiks toodud (mitte spetsiaalselt tellitud) sigarette (13% suitsetajatest), siis Lõuna-Eesti suitsetajate hulgas oli enam levinud välismaal käivatelt inimestelt sigarettide tellimine (15% suitsetajatest).

Järgnevalt paluti elanikel reastada põhjused, miks eelistatakse osta leaalset sigarette. Kõige sagedamini põhjendasid leaalsete sigarettide suitsetajad oma eelistust lihtsalt põhimõttega mitte osta illegaalset sigarette (49%, vt. joonis 1.3). Põhimõte mitte osta salasigarette on läbi aastate olnud peamiseks põhjuseks, miks suitsetajad on eelistanud leaalset sigarette. Illegaalsetest sigarettidest hoidumise põhjustest järgmisena nimetati nende halba kvaliteeti (34% suitsetajatest pidasid seda väga oluliseks), salasigaretide ostmise ebaseaduslikkust (34%) ja nende liigset ohtlikkust tervisele (28%). Samas kui varasematel aastatel pidas 35-40% leaalsete sigarettide suitsetajatest väga oluliseks argumenti, et majanduslik olukord võimaldab lubada endale leaalset sigarette, siis 2013. aastal oli selliste suitsetajate osakaal tunduvalt madalam (27%).

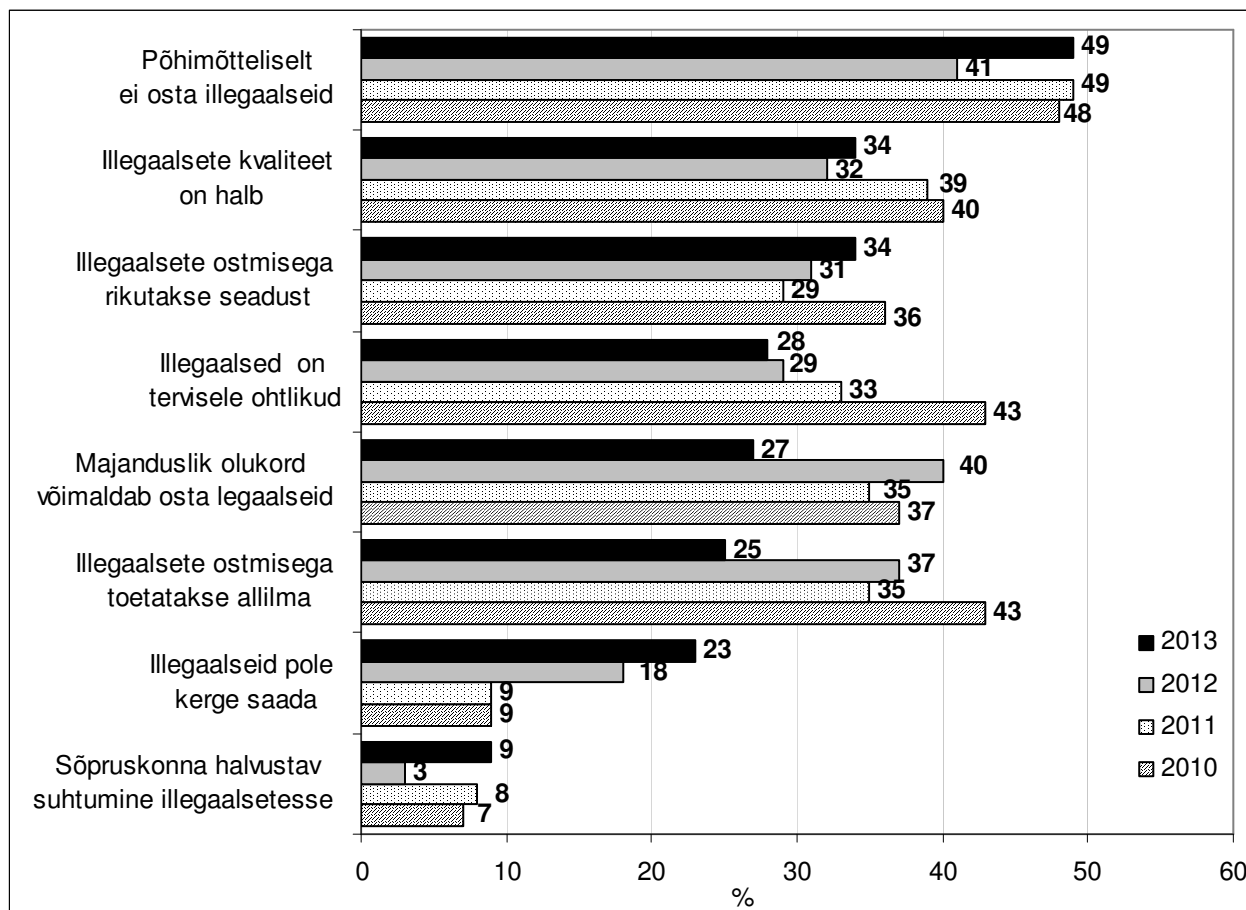
Alates 2012. aastast on märgatavalt kasvanud nende leaalsete sigarettide suitsetajate osakaal, kelle eelistust on mõjutanud illegaalsete sigarettide kättesaadavus. Kui 2011. aastal pidas 9% vastajatest väga oluliseks põhjust, et leaalset sigarette pole kerge saada ja 2012. aastal oli neid 18%, siis 2013. aastal juba 23%. Kõige vähem on leaalsete sigarettide suitsetajaid mõjutanud sõpruskonna halvustav suhtumine salasigaretide suitsetajatesse, mida hindas väga oluliseks ainult 9% leaalsete sigarettide suitsetajatest. Kokkuvõttes on 2013. aastal kasvanud inimeste põhimõtteline hoiak mitte osta salasigarette ning tugevnenud veendumine, et illegaalsete sigarettide ostmine ei ole seaduslik tegevus. Väheoluline polnud ka see, et salasigaretide soetamine on muutunud keerulisemaks. Samas on vähenenud arvamus, et illegaalsed sigaretid on tervisele ohtlikumad ning nende soetamisega toetatakse kuritegevust. Oluliselt on langenud ka

³ Piirangut, et sigarette tohib kaasa tuua kuni kaks korda kuus, hakati rakendada 2013. aasta detsembrist.

⁴ Keskmiselt maksis sigaretipakk Venemaal 2013. aastal 40 rubla. Allikas: *izvestia.ru, Цена пачки сигарет вырастет в 2,5 раза, 23.07.2013*

nende vastajate osakaal, kelle majanduslik olukord võimaldaks legaalseid sigarette probleemivabalt osta.

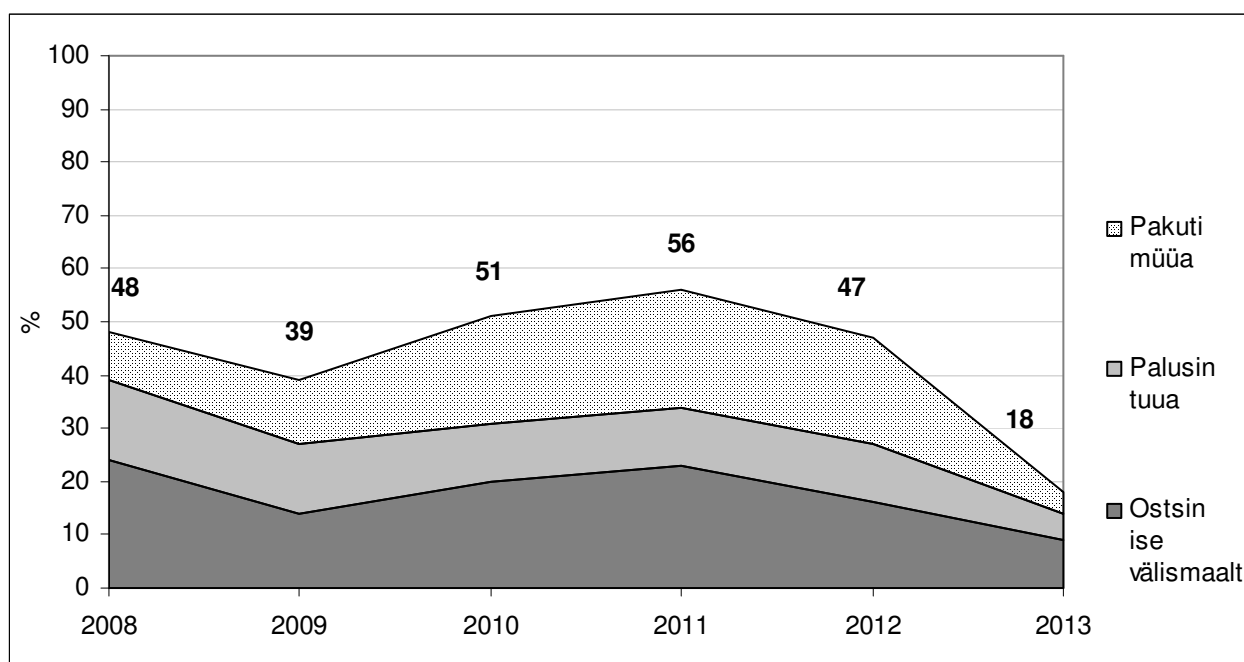
Joonis 1.3. Legaalse sigarettide eelistamise põhjused (% legaalse sigarettide eelistajatest, kelle hinnangul oli põhjus väga oluline)

1.3. Sigarettide hankimine välismaalt

Suitsetajatelt uuriti, kas nad on 2013. aastal ostnud ise või teiste kaudu välismaalt sigarette ning millise osa need tarbimisest moodustasid. Sigarette ostis välismaalt ise enda tarbeks 9% suitsetajatest (2012. a 16%), sigarette palus enda jaoks välismaalt tuua 5% suitsetajatest (2012. a 11%) ning 4% suitsetajatest ostis välismaalt toodud sigarette, mida nad polnud tellinud (2012. a 20%). Sigarettide välismaalt ostmine on viimaste aastatega märgatavalt vähenenud: kui 2011. aastal ostis välismaalt ise või teiste kaudu sigarette 56% ja 2012. aastal 47% suitsetajatest, siis 2013. aastal vaid 18% suitsetajatest (vt joonis 1.4). Välismaalt ei hankinud sigarette ise ega ka teiste kaudu 2013. aasta küsitluse järgi 60% suitsetajatest (2012.a 44%). Siin on hakanud olulist mõju avaldama MTA poolt idapiiril rakendatud aktsiiskaupade riiki toomise piirangud.

Joonis 1.4. Sigarettide ostmine välismaalt (% suitsetajatest)

Kõige aktiivsemalt soetasid välismaalt sigarette Kirde-Eestis elavad suitsetajad, kellest 24% ostis neid ise (2012. aastal 27%), 3% palus teistel tuua (21%) ning 13% ostis teiste poolt toodud ja müügiks pakutud sigarette (37%). Välismaa sigarette ei ostnud ise ega teiste kaudu 34% Kirde-Eesti suitsetajatest (17%, vt. lisa 2.3). Võrreldes eestlastega ostsid mitte-eestlased ise sagedamini välismaalt sigarette, vastavalt 19% mitte-eesti ja 5% eesti suitsetajatest.

Välismaalt ostetakse sigarette kaasa eelkõige soodsama hinna tõttu. Kõige rohkem osteti ise sigarette kaasa Venemaalt (50% välismaalt sigarette ostnud suitsetajatest), samas on Venemaa osakaal iga aastaga vähenenud. Seevastu on märgatavalt kasvanud ostud lõunanaabrite juures Lätis, kus 2013. aastal oli küsitluse järgi endale sigarette kaasa ostnud 20% välismaalt sigarette ostnud suitsetajatest (vt tabel 1.2). Riikidena, kust on sigarette kaasa ostetud, märgiti veel Gruusiat, Poolat, Türgit, Soomet jt. Välismaalt spetsiaalselt sigarette tellinutest 67% sai neid Venemaalt, 8% Valgevenest ja 25% muudest riikidest (Leedu, Soome). Välismaalt toodud ja müüa pakutud sigarettidest olid 3/4 Venemaa päritolu, kuid ka siin on suurenenud Lätist pärit sigarettide osakaal, lisaks mainiti päritoluriigina veel Soomet.

Suitsetajatelt küsiti ka selle kohta, kui suures koguses nad 2013. aasta novembris ostsid ise või teiste kaudu välismaalt sigarette. Keskmiselt soetati välismaalt novembrikuus 11 pakki sigarette keskmise hinnaga 1,95 eurot paki eest. Keskmise ostetud sigaretipakkide kogus vähenes aastaga pea-aegu kaks korda (2012. aasta novembris osteti keskmiselt 20 pakki). Välismaalt ostetud sigarettide hinnad on aastaga suurenenud 5% (2012. aasta novembris maksti sigaretipaki eest keskmiselt 1,85 €).

Tabel 1.2. Välismaalt sigarettide hankimise riikide lõikes

	% suitsetajatest, kes ostsid ise välismaalt*			% suitsetajatest, kes palusid välismaalt tuua*			% suitsetajatest, kes ostsid teiste initsiatiivil toodut*		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Venemaa	75	67	50	96	88	67	95	96	75
Läti	0	4	20	0	0	0	0	0	13
Valgevene	4	0	0	0	0	8	5	4	0
Muud riigid	21	29	30	4	12	25	0	0	12
Kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* % on võetud ankeedis riike nimetanud vastajatest

2. ELANIKE EKSPERTHINNANGUD SIGARETTIDE ILLEGAALSE MÜÜGI KOHTA

2.1. Illegaalsete sigarettide kaubandus ja levik

Käesolevas peatükis antakse ülevaade elanike hinnangutest salasigaretide kaubanduse ja leviku kohta. Ühe küsimusega uuriti elanikelt, kas nende tutvusringkonnas on inimesi, kes ostavad salasigarette. Selgus, et mõnda ostjat teadis 23% ja paljusid ostjaid 8% elanikest. Ühtegi salasigaretide ostjat ei tundnud 54% elanikest ning 15% ei osanud öelda (vt tabel 2.1). Kokku teadis salasigaretide ostjaid seega 31% vastanutest.

Tabel 2.1. Illegaalsete sigarettide ostjate teadmine (% vastanutest)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Teab paljusid	13	12	14	14	15	13	8
Teab mõnesid	26	31	30	32	30	28	23
Ei tea kedagi	46	40	43	37	36	38	54
Ei oska öelda	15	17	13	17	19	21	15
Kokku	100	100	100	100	100	100	100

Salasigaretide ostjaid tundvate inimeste osakaal on viimastel aastatel järjest langenud, eriti palju vähenes see 2013. aastal. (2012. aastal tundis 41%, 2011. a. 45%). Salasigaretide ostjaid tunnevad rohkem Kirde-Eesti elanikud (66%), mitte-eestlased (36%), nooremad (kuni 30-aastased, 35%) ja väiksema sissetulekuga (kuni 200 € kuus) inimesed (55%). Kõige vähem tundsid salasigaretide ostjaid Lääne-Eesti elanikud (63% ei teadnud kedagi), vanemaelised (üle 64-aastastest ei tundnud kedagi 61%), kõrgharidusega (60%) ning kõrgeima netosissetulekuga (üle 800 € kuus leibkonnaliikme kohta) elanikud (68%, vt lisa 2.4).

Sarnaselt illegaalsete sigarettide ostjatega on inimestel varasemast vähem kokkupuuteid ka salasigaretide müüjatega. Illegaalsete sigarettide müüjaid või müügikohti teadis 2013. aastal 14% vastanutest (2012. aastal 17%, vt. tabel 2.2.).

Tabel 2.2. Illegaalsete sigarettide müügikoha või müüja teadmine (% vastanutest)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Teab	21	20	22	25	21	17	14
Ei tea	79	80	78	75	79	83	86
Kokku	100	100	100	100	100	100	100

Illegaalsete sigarettide müügikohtadest olid teistest paremini teadlikud Kirde-Eesti ja suurlinnade elanikud (vastavalt 37% ja 25%), samuti väiksema sissetulekuga (kuni 200 € kuus leibkonnaliikme kohta) ning algharidusega elanikud (vastavalt 25% ja 19%, vt lisa 2.5).

Uuringus osalejate eksperthinnangu põhjal jäi 2013. aastal Eesti elanike salasigarettide tarbimine võrreldes eelnenud aastaga samale tasemele. Selle hinnangu järgi moodustasid illegaalsed sigaretid üldises sigarettide tarbimises Eestis keskmiselt 30%. (vt tabel 2.3).

Tabel 2.3. Illegaalsete sigarettide tarbimise osakaal üldises sigarettide tarbimises (elanike eksperthinnangute keskmine)

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
32%	34%	32%	33%	30%	30%	31%	31%	31%	30%	30%

3. ILLEGAALSETE SIGARETTIDE ISIKLIK TARBIMINE

3.1. Illegaalsete sigarettide kättesaadavus

Üheks illegaalsete sigarettide tarbimist mõjutavaks faktoriks on nende kättesaadavus. Kättesaadavuse väljaselgitamiseks uuriti salasigarettide tarbijatelt, kuidas on nende jaoks illegaalsete sigarettide kättesaadavus 2013 aasta jooksul muutunud. Juba teist aastat ei leidunud ühtegi vastajat, kelle arvates oleks salasigarettide kättesaadavus muutunud kergemaks. Salasigaretid on raskemini kättesaadavaks muutunud 41% ja jäänud samaks 42% illegaalsete sigarettide tarbijate arvates, hinnangut ei osanud anda 17% illegaalsete sigarettide ostjatest (vt tabel 3.1). Kirde-Eestis elanikud kogesid kõige enam, et illegaalsete sigarettide hankimine on muutunud raskemaks - nii arvas 67% sealsetest salasigarettide ostjatest. Samas ei tajunud 32% Põhja-Eestis elavatest illegaalsete sigarettide suitsetajatest salasigarettide kättesaadavuses muutusi (vt. lisa 2.6).

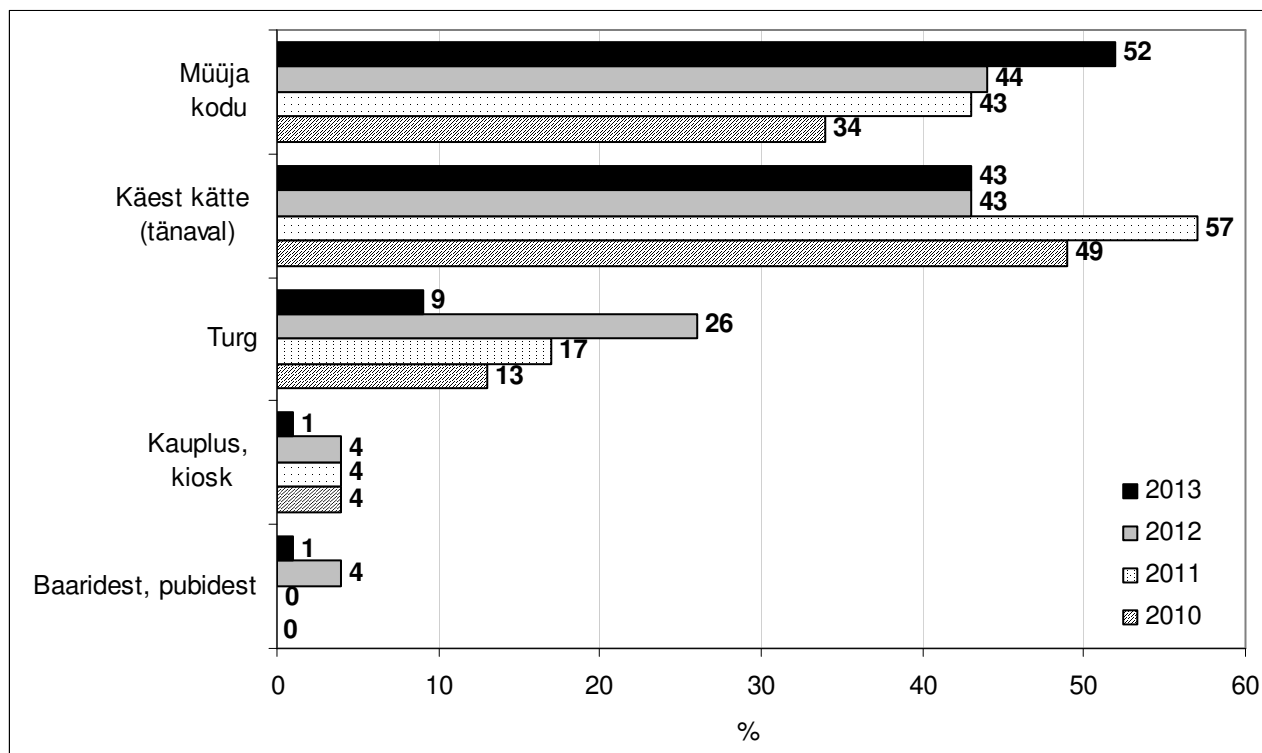
Tabel 3.1. Illegaalsete sigarettide kättesaadavus aasta jooksul
(% illegaalsete sigarettide ostjatest)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Muutus kergemaks	10	13	14	4	3	14	9	6	5	0	0
Jäi samaks	55	61	49	60	63	53	52	45	62	47	42
Muutus raskemaks	25	17	30	20	21	20	23	36	19	44	41
Ei oska öelda	10	9	7	16	13	13	16	13	14	9	17
Kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Illegaalsete sigarettide müügitgevus on muutunud järjest varjatumaks, sest aina sagedamini viiakse ostutoimingud läbi müüja kodus. Kui veel 2010. aastal sooritasid pooled salasigarettide soetajatest oma ostud tänaval ja ligikaudu kolmandik müüja elukohas, siis 2013. aastal ostis üle poole tarbijatest (52%) salasigarette müüja juurest kodust. Võrreldes 2012. aastaga kasvas müüja kodust salasigarettide ostjate osakaal 2013. aastal 18%, samal ajal jäi tänavamüük samaks. Muudes ostukohtades nagu turgudel, kauplustes, kioskites, baarides ja pubides vähenes illegaalsete sigarettide soetamine oluliselt. (vt joonis 3.1).

Võrreldes ostukohtade populaarsust viimase kümne aasta jooksul selgub, et müüja kodudest salasigarette ostnud suitsetajate osakaal ei ole kunagi olnud nii kõrge kui 2013. aastal. Müüja elukohast ostmine on varasematel aastatel küll kasvanud ja siis jälle kahanenud, kuid alati on seda teinud vähem kui pool illegaalsete sigarettide ostjatest (30-44%).

Joonis 3.1. Illegaalsete sigarettide ostukohad (% illegaalsete sigarettide ostjatest)

Kõige rohkem on kümne aastaga salasigarettide ostmine vähenenud turgudelt (vt tabel 3.2). Küsitlustulemused näitavad, et müüja kodust osteti sigarette kõige sagedamini Lõuna-Eestis (74% salasigarettide ostjatest) ja suuremates linnades (63%) (vt lisa 2.7). Muudest salasigarettide hankimiskohtadest mainiti ka ostmist tuttavate käest.

Tabel 3.2. Illegaalsete sigarettide ostukohad (% illegaalsete sigarettide ostjatest, vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Käest kätte (tänaval)	35	33	48	53	51	39	52	49	57	43	43
Müüja kodu	40	44	38	35	30	26	29	34	43	44	52
Turg	34	44	20	18	25	19	17	13	17	26	9
Kauplus, kiosk	2	4	8	1	5	9	1	4	4	4	1
Baar, pubi	0	1	3	0	2	2	1	0	0	4	1
Mujal	10	13	13	8	8	16	12	9	12	5	7

3.2. Illegaalsete sigarettide tarbimine

Peamiseks argumendiks illegaalsete sigarettide ostmisel on nende odavus võrreldes legaalsete sigarettidega. Madalamat hinda pidas väga oluliseks 84% ning mõnevõrra oluliseks 11% salasigaretide ostjatest. Soovitud margi puudumist legaalselt pakutavate sigarettide hulgast nimetas väga oluliseks tarbimise põhjuseks 26% illegaalsete sigarettide ostjatest ning illegaalsete sigarettide kergesti kättesaadavust 23% salasigaretide ostjatest (vt tabel 3.3).

Tabel 3.3. Illegaalsete sigarettide ostmise põhjused 2011-2013 (% illegaalsete sigarettide ostjatest)

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Pole oluline	Ei oska öelda
Illegaalsed sigarettid on odavamad				
2013	84	15	1	0
2012	89	11	0	0
2011	87	10	3	0
Mark mida tarbitakse, pole legaalselt saadaval				
2013	26	6	66	2
2012	14	19	51	16
2011	44	7	40	9
Illegaalsed sigarettid on kergesti kättesaadavad				
2013	23	39	23	15
2012	36	36	12	16
2011	19	29	36	16

Kui salasigaretide madalamat hinda pidasid nende ostmisel väga oluliseks kõik elanikerühmad, siis lemmikmargi puudumist legaalsel turul pidasid kõige olulisemaks 50-64 aastased elanikud (64% illegaalsete sigarettide suitsetajatest) ja mitte-eestlased (37%). Kergesti kättesaadavust pidasid salasigaretide ostmisel väga oluliseks põhjuseks Kesk-Eesti ja Tallinna elanikud (vastavalt 45% ja 36% illegaalsete sigarettide suitsetajatest). Sigaretimarkidena, mida vastanute hinnangul ei saa legaalselt hankida, nimetati *More, Arktika, Bayron, Glamur, LD, Next, Philip Morris, Priima, Tubek*.

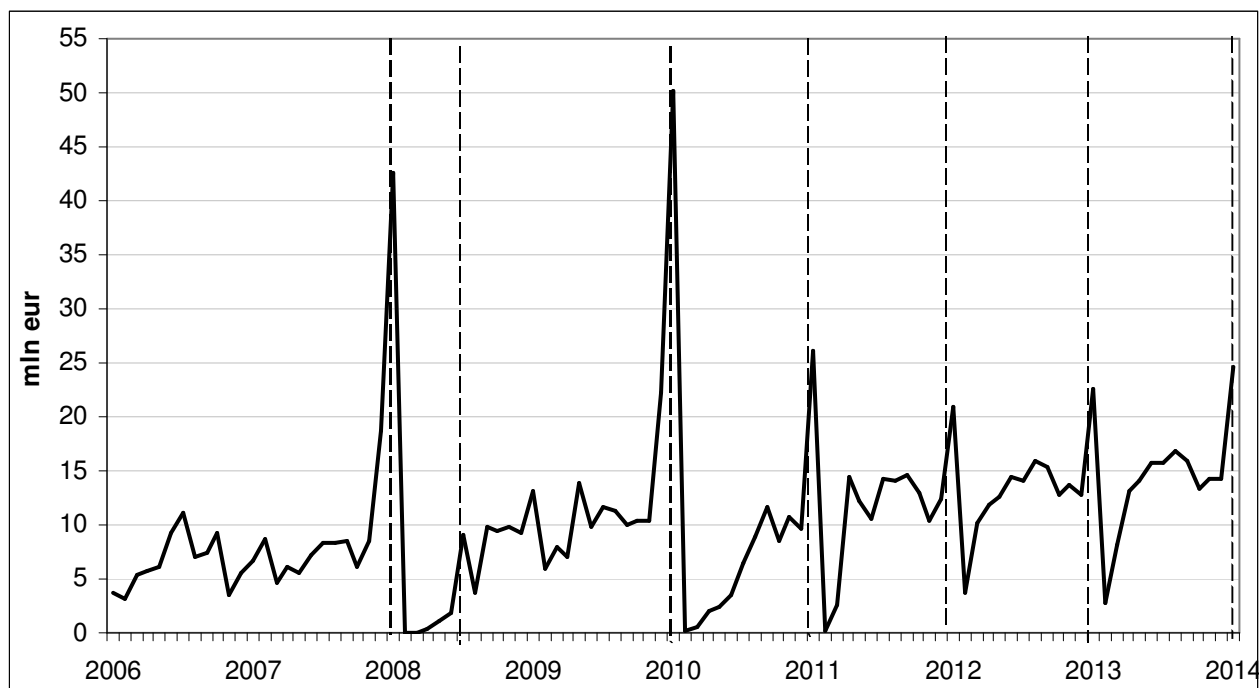
Salasigaretidest osteti 2013. aastal kõige enam järgmisi marke: *Bond, More, L&M, Arktika, Bayron, Winston*. Kokku nimetati 12 marki salasigarette.

Nagu selgus soodustab salasigaretide müüki nende madalam hinnatase võrreldes legaalsete sigarettidega. Madalam hind saavutatakse selle läbi, et müüjad ei maksa salasigaretide pealt riigile mingeid makse. Ametlikult müüdavate sigarettide hinda mõjutab olulisel määral riigi

poolt kehtestatud aktsiisi- ja käibemaks ning seetõttu on legaalsed sigaretid alati salasigaretidest kallimad. Ebaseaduslike sigarettide müügi tõttu jääb riigil igal aastal saamata kümnete miljonite eurode eest maksutulu.

Euroopa Liidus kehtib tubakatoodele aktsiisi miinimumtase ja sellest lähtub tubakatoode maksustamine ka Eestis. Sigarettide aktsiis koosneb kahest osast – fikseeritud määra ja proportsionaalsest määra⁵. Fikseeritud määraga maksustatakse sigarette nende koguse alusel, proportsionaalne maksumäär arvutatakse sigaretipaki lubatud maksimaalselt jaehinnalt, sellega maksustatakse enam kallimaid sigaretimärke. Et olla vastavuses Euroopa Liidus kehtivate sigarettide aktsiisimääradega, on Eestis viimastel aastatel aktsiisimäärasid tõstetud regulaarselt (viimati jaanuaris 2014). Enne uut aktsiisimäära tõusu kindlustavad kaupmehed tavaliselt vana aktsiisimääraga varusid. Joonisel 3.2. on kujutatud riigieelarvesse laekunud tubakaaktsiisi mahud ning aktsiisi tõstmisest tulenenud laekumiste muutused aastatel 2006-2014. Maksumärkide kehtivusja rakendamine on piiranud hiiglaslike varude moodustumist.

Joonis 3.2. Tubakaaktsiisi laekumine ja tubakaaktsiisi tõusud⁶

Allikas: Rahandusministeerium

⁵ Fikseeritud määr 1000 sigareti kohta: 45,00 € (alates 01.01.2013) → 46,50 € (alates 01.01.2014)

Proportsionaalne määr jaehinnast 33% (alates 01.01.2013) → 34% (alates 01.01.2014) .

⁶ Sigarettide aktsiisimäärad alates: 1.07.2005 26% jaehinnast + 0,35 € paki kohta; 1.01.2008 28%+ 0,46 € paki kohta; 1.07.2008 31%+ 0,64 € paki kohta; alates 1.01.2010 33% + 0,67 € paki kohta; alates 1.01.2011 33%+ 0,77 € paki kohta; alates 1.01.2012 33%+ 0,84 € paki kohta; alates 1.01.2013 33%+ 0,90 € paki kohta; alates 1.01.2014 34%+ 0,93 € paki kohta.

Oodatult on aktsiisimäärade suurendamine kasvatanud ka tubakaaktsiis laekumisi riigieelarvesse. 2013. aastal laekus riigieelarvesse tubakaaktsiisi 167 miljonit eurot, suurenedes aastaga 5,3%. Laekunud tubakaaktsiisi summad on viimasel kümnel aastal kasvanud eelmise aastaga võrreldes enamikul aastatel (väljaarvatud 2006., 2008. ja 2010. aastal, mil pilti moonutasid eelmise aasta varud). Võrreldes kümne aasta tagusega (2003. a) laekus 2013. aastal tubakaaktsiisi riigieelarvesse 3,3 korda enam (vt. tabel 3.4).

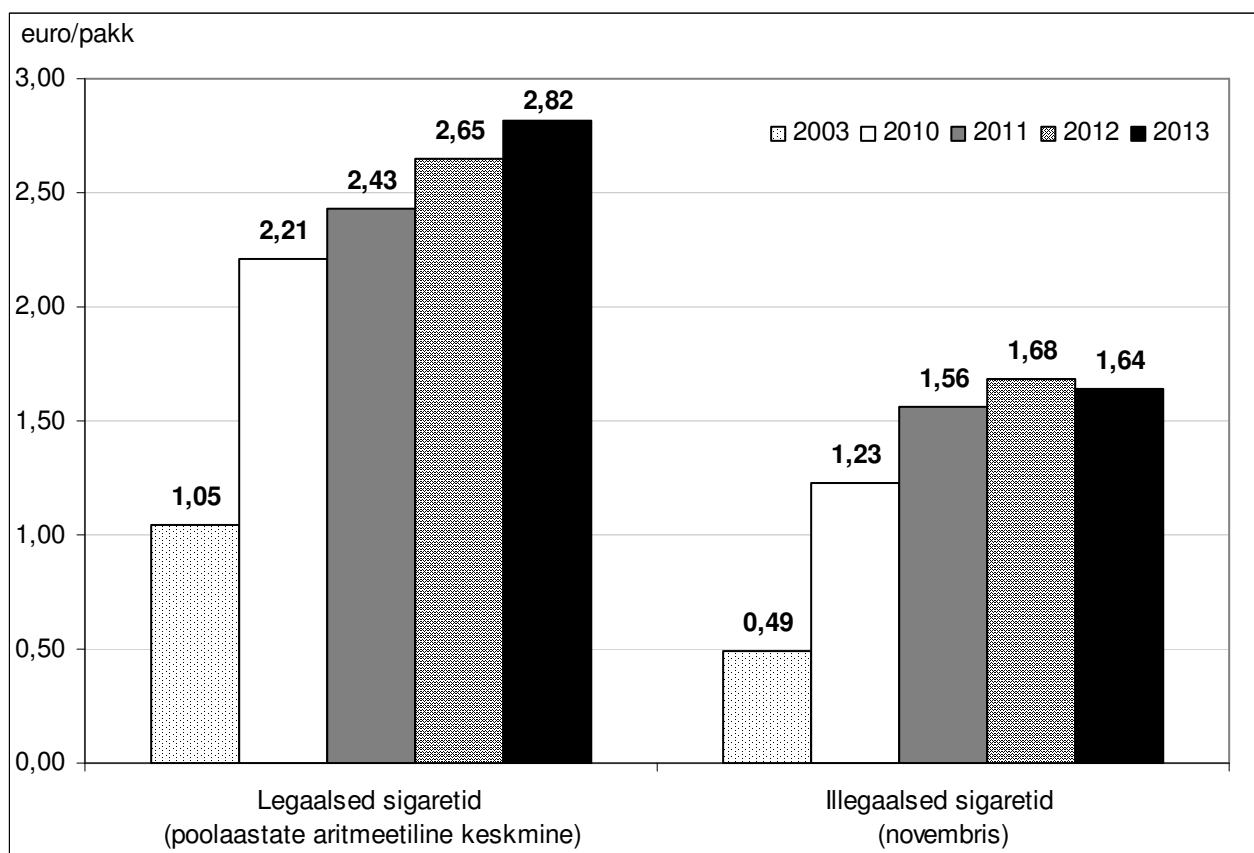
Tabel 3.4. Riigieelarvesse laekunud tubakaaktsiisi 2003-2013.(mln eurot)

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
50,20	58,67	78,97	77,21	97,73	86,94	133,44	114,67	144,52	158,25	166,62

Allikas: Rahandusministeerium

Legaalsete sigarettide pakk maksis 2013. aastal keskmiselt 2,82 eurot. Paki hind suurenes eelnenud aastaga võrreldes 6,4%, samas on hinnakasvu tempo on viimastel aastatel kahanenud (2012. aastal kasvas sigaretipaki hind keskmiselt 9,1% ja 2011. aastal 10,0% (vt joonis 3.3).

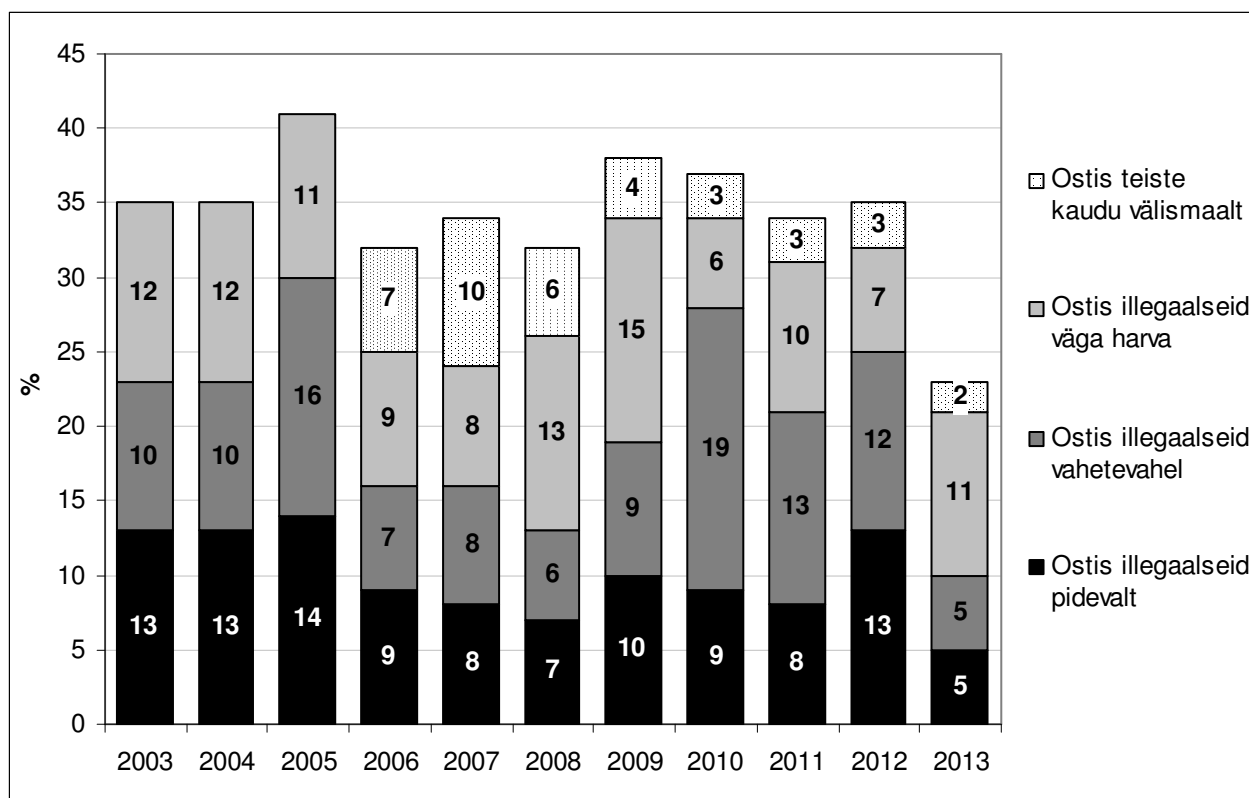
Joonis 3.3. Sigaretipaki keskmine müügihind

Illegaalsete sigarettide paki keskmine hind küsitluse tulemusel 2013. aastal aga natuke langes. Kui 2012. aastal maksis pakk salasigarette keskmiselt 1,68 €, siis 2013. aastal 1,64 €. Seega suurenes ka illegaalsete ja legaalsete sigarettide hinnavahe - kui 2012. aastal olid salasigaretid legaalsetest sigarettidest 37% odavamad, siis 2013. aastal 42%. Samas ei ole selles midagi erakordset, sest mõnel varasemal aastal on hinnaerinevus olnud veelgi suurem (nt 2008. aastal olid salasigaretid legaalsetest sigarettidest ligikaudu 60% odavamad).

Elanike küsitluse põhjal ostis 2013. aastal salasigarette 21% suitsetajatest. Võrreldes 2012. aastaga langes illegaalsete sigarettide suitsetanute osakaal oluliselt (2012. aastal suitsetas salasigarette 32%). Suitsetajatest 5% ostis illegaalseid sigarettide pidevalt ja sama palju ka vahetevahel, 11% suitsetajatest ostis neid harva (vt joonis 3.4).

Joonis 3.4. Illegaalsete sigarettide ostmine (% suitsetajatest)

Võrreldes 2012. aastaga vähenes kõige enam nende suitsetajate osakaal, kes olid salasigarette ostnud pidevalt, märkimisväärselt on vähem ka neid, kes illegaalseid sigarettide vahetevahel ostsid. Nii pidevalt kui ka vahetevahel illegaalseid sigarettide ostnud suitsetajate osakaal oli 2013. aastal viimase kümne aasta madalaimal tasemel. Kõige sarnasem oli salasigarette suitsetajate jaotus viimati 2008. aastal, siis oli pidevalt salasigarette ostnuid 7% ja vahetevahel ostjaid 6%. Kuigi küsitlus näitas, et paljud suitsetajad on illegaalsete sigarettide ostmisest loobunud, suurenes väga harva salasigarette ostnute osakaal, mis näitab, et teatud hulk salaturu “püsiklinete” tegi osa ostusid nüüd ka legaalselt turult. Eeltoodud andmed kajastavad suitsetajate

endi hinnanguid salasigaretide ostmisel. Sellele lisaks ostetakse ka sigarette, mis on välismaalt müügiks toodud ja neid ei pruugi osa suitsetajaid käsitleda illegaalsetena. Seepärast on EKI alates 2006. aastast välja toonud ka selliste tarbijate osakaalu, kes enese teada salasigaretide tarbijad ei olnud. Summeerides nii teadlikult salasigarette ostnud suitsetajad kui ka need, kes tegid seda teadmatuses (st. hankisid raha eest teiste poolt välismaalt toodud sigarette), moodustasid illegaalsete sigarette ostjad 2013. aastal suitsetajatest 23% (2012. aastal 35%). Kokku vähenes 2013. aastal illegaalsete sigaretide tarbijate osakaal suitsetajatest 12%-punkti võrra.

Eelmine periood, kui teadlikult salasigarette ostnud suitsetajate osakaal oli suhteliselt madal, jäi aastatesse 2006-2008. Siis moodustas illegaalsete suitsetajate osakaal 24%-26% suitsetajatest. Varasematel aastatel oli teadlikult salasigarette ostnute osakaal suitsetajatest 35-41% (vt tabel 3.5). Mitteteadlike illegaalsete sigarettide ostjate osakaal on viimastel aastatel jäänud 3% piiresse. Kõrgem oli see aastatel 2006-2008, mis annab tunnistust sellest, et inimeste teadlikkus salatarbimise olemusest on paranenud.

Tabel 3.5. Illegaalsete sigarettide teadlik ostmine (% suitsetajatest)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ostis pidevalt	13	13	14	9	8	7	10	9	8	13	5
Ostis vahetevahel	10	10	16	7	8	6	9	19	13	12	5
Ostis väga harva	12	12	11	9	8	13	15	6	10	7	11
Ei ostnud	65	65	59	75	76	74	66	66	69	68	79
Kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

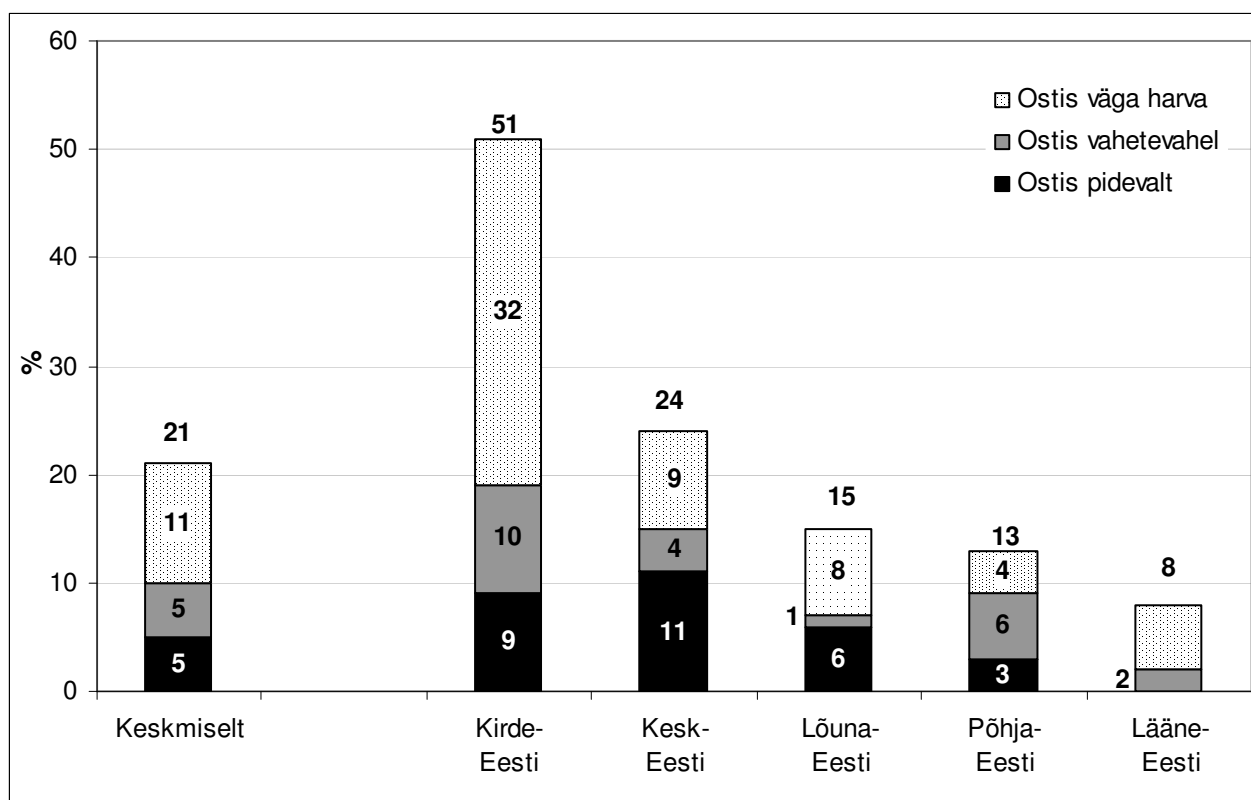
Salasigaretide teadlikke tarbijaid oli kõige rohkem Kirde-Eestis, kus illegaalseid sigarette oli 2013. aastal ostnud 51% suitsetajatest. Samas ostis 32% Kirde-Eestis elavatest suitsetajatest enda hinnangul salasigarette väga harva ning pidevalt 9% (vt joonis 3.5)⁷. Salasigaretide ostjate osakaal oli kõrgem meeste, madalama haritustasemega ja väiksema sissetulekuga elanike hulgas (vt lisa 2.8).

Salasigarette ostnud suitsetajatelt küsiti ka, missuguse riigi maksumärke kandsid nende poolt 2013. aastal ostetud salasigaretide pakid. Ostetud pakkidest kandsid 87% teiste riikide maksumärke (2012. a 84%). Peamiselt olid illegaalsed sigaretid Venemaa maksumärkidega (70% teiste riikide maksumärkidega sigarettidest), kuid nende osakaal on aastaga vähenenud (2012. aastal kandis Venemaa maksumärki 88% salasigaretidest). Aastaga on salaturul

⁷ Kesk-Eesti piirkonna alla on arvestatud Järvamaa, Raplamaa ja Lääne-Virumaa. Arvestades Lääne-Virumaa geograafilist paiknemist Ida-Virumaa kõrval, võib see mõjutada Kesk-Eesti küsitlustulemusi

suurenenud muude riikide maksumärkidega sigarettide osakaal, eriti Valgevene päritoluga sigarettide, mille osatähtsus tõusis 2013. aastal 15%-ni (2012. aastal oli 5%). Turul leidis veel Ukraina maksumärkidega sigarette, mille osakaal kasvas 5%-lt 9%-ni ja Lätist pärit sigarette, mille osakaal kasvas 2%-lt 6%-le. Kasvanud on ka ilma maksumärkideta sigarettide levik, mida oli ostnud 13% salasigarette ostjatest (2012. aastal 7%). Võltsitud Eesti maksumärgiga sigarettide ostmist ei ole salasigarette tarbijatel viimastel aastatel märganud.

Joonis 3.5. Teadlikult illegaalseid sigarette ostnud suitsetajad piirkonniti 2013. aastal
(% suitsetajatest)

Salasigarette ostnud suitsetajate isiklikust tarbimisest moodustasid illegaalsed sigarettid 2013. aasta novembris keskmiselt 37% (2011. aastal 47%). Eranditult ainult salasigarette oli suitsetanud 12% illegaalsete sigarettide suitsetajatest (2012. aastal 23%). Suitsetajatel, kes enda hinnangul 2013. aastal salasigarette küll ei ostnud, kuid soetasid välismaalt müügiks toodud sigarette, moodustasid need välismaalt toodud sigarettid 18% tarbimisest (2012. aastal 20%).

Laiendades illegaalsete sigarettide suitsetajate ja välismaalt müügiks toodud sigarettide ostjate hinnanguid kõigi suitsetajate kohta, moodustas salasigarette tarbimine sigarettide kogutarbimisest Eestis 2013. aastal 9%, mis on 6%-punkti madalam kui eelnenud aastal (vt tabel 3.6).

Tabel 3.6. Illegaalsete sigarettide tarbimise osakaal sigarettide kogutarbimises
(ümberarvestus kõigi suitsetajate suhtes)

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
19%	17%	22%	15%	15%	12%	15%	17%	14%	15%	9%

4. ILLEGAALSETE SIGARETTIDE OSAKAAL SIGARETTITURUL

Andmaks hinnangut illegaalsete sigarettide turumahu ja selle osakaalu kohta sigarettide koguturust võeti ühelt poolt arvesse nii suitsetajate kogemusi ja hinnanguid salasigaretide tarbimise kohta samuti elanike arvamusi olukorra kohta üldisemalt, kui ka suitsetamist mõjutavaid statistilisi näitajaid (elanike arvu muutus, sigarettituru maht, turism jt).

Illegaalsete sigarettide leviku ulatus ei ole üheselt määratav. Näiteks moodustas elanike eksperthinnangute alusel illegaalsete sigarettide osakaal üldisest sigarettide tarbimisest 2013. aastal 30%. Samas on elanike üldised hinnangud olnud läbi aastate märgatavalt erinevad isiklikust tarbimisest tuletatud järeldustest. Nii moodustasid suitsetajate endi tarbimiskäitumise alusel koostatud hinnangu põhjal salasigaretid vaid 15% kõigist elanike poolt tarbitud sigarettidest. Erinevatel tulemustel on teatud subjektiivsed põhjused. Elanike antud eksperthinnangud on tihti mõjutatud ühiskondlikest hoiakutest, mida kujundab igapäevaelust kogunev informatsioon, sealjuures mediakajastused. Ühiskondlik arvamus on illegaalsesse suitsetamisse suhtunud alati taunivalt ja seetõttu hindavad elanikud üldist olukorda ka kriitilisemalt. Et seejuures arvustatakse teiste tegevust, on seda lihtsam hinnata üldist seisuga negatiivsemalt kui enda käitumist. Nii võivad üldisele olukorrale antud hinnangud olla mõnevõrra ülepaistatud. Samal ajal ei näe inimesed enda pahesid alati kõige objektiivsemalt vaid püüavad neid varjata või isegi õigustada. Seetõttu võib oletada, et enda seoseid illegaalse tarbimisega on alahinnatud.

EKI hinnangul moodustasid 2013. aastal illegaalsed sigaretid 21-25% üldisest sigarettide siseturumahust (legaalsed ja illegaalsed sigaretid kokku). Varasemate aastate hinnangud ning illegaalsete sigarettide turgu iseloomustavad näitajad on toodud tabelis 4.1.

Legaalsete sigarettide turumahu hinnangu aluseks on võetud Eurostati impordi-eksporti andmed⁸. Sealjuures on arvesse võetud ka 2012. aasta hinnangulised laovarud, mis realiseeriti 2013. aastal ning 2013. aastal realiseerimata laovaru, mis realiseeriti 2014. aasta algul⁹. Selle arvestuse järgi müüdi 2013. aastal 1,81 miljardit sigaretti ehk 7% vähem kui 2012. aastal. Legaalsete sigarettide müügiimaht olid kõrgeim 2008. aastal (2,62 miljardit sigaretti), sealtpeale on turg vähenenud (v.a. 2011. a). Sigarettide illegaalse kaubanduse osatähtsuse

⁸ Sigarettide tootmist Eestis ei ole

⁹ Nii 2012. kui 2013. aastal jäi hinnanguliselt realiseerimata 1-kuuline laovaru.

väljaselgitamiseks on kasutatud leaalsete sigarettide kodumaist tarbimist, st ilma turistide ostudeta. Välisuristide ostetud ja riigist välja viidud sigarettide osakaal on hinnanguliselt 12% leaalsete sigarettide kogumüügist.

Tabel 4.1. Sigarettide illeaalse turu maht ja arvestuslik maksutulukaotus

Näitaja	Ühik	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Leaalsete sigarettide müük siseturul (sh turistide ostud)*	mld sigaretti	2,33	2,04	1,95	2,34	2,33	2,62	2,01	1,78	1,97	1,95	1,81
Illeaalse kaubanduse osakaal siseturul (ilma turistideta)	%	22-25	22-25	25-30	20-25	20-25	20-25	25-30	27-31	24-29	25-29	21-25
Sigarettide illeaalse turu keskmine maht	mld sigaretti mln eurot	0,64 15,9	0,56 17,1	0,67 18,9	0,61 17,5	0,61 20,3	0,69 25,9	0,69 35,5	0,66 40,3	0,64 49,5	0,65 54,6	0,46 37,9
Riigieelarvesse laekumata aktsiis	mln eurot	14,4	15,0	19,9	18,5	18,7	32,4	38,4	41,5	43,8	49,2	43,4
Riigieelarvesse laekumata käibemaks	mln eurot	5,2	5,5	6,6	6,0	6,5	9,8	13,2	15,6	17,5	19,5	16,3

* Andmed põhinevad Eurostati ekspordi-impordi andmetel, mida on korrigeeritud hinnanguliste laovarudega

Kui eelnevatel aastatel jäi illeaalsete sigarettide turumaht enam-vähem muutumatuks, siis 2013. aastal langes see märgatavalt (-29%). 2013. aastal langesid esmakordselt ka illeaalsete sigarettide keskmised hinnad, mistõttu vähenes nende rahaline käive võrreldes eelnenud aastaga 31%. Hinnanguliselt müüdi Eestis 2013. aastal 460 miljonit salasigaretiti, mille rahaline käive oli 38 miljonit eurot. Illeaalsete sigarettide 2013. aasta rahaline käive vastab ligikaudu 2010. aasta käibe (40 mln €), samas on koguseline maht läbi ajaloo madalaim. Kuna aastaga vähenes leaalsete sigarettide turg samuti (-7%), moodustab salasigaretide osakaal kogu sigareti siseturust ikkagi kuni neljandiku. Kõige suurem oli salasigaretide osakaal sigaretiturust 2010. aastal, kui see ulatus 27-31%-ni. Illeaalse sigaretikaubanduse tõttu jäi riigieelarvesse hinnanguliselt laekumata 16,3 miljonit eurot käibemaksu ja 43,4 miljonit eurot tubakaaktsiisi. Seega jäi illeaalse sigaretikaubandusest tingituna riigil kokku saamata 59,7 mln eurot.

KOKKUVÕTE

Küsitluse järgi suitsetas 2013. aastal 23% Eesti täiskasvanud elanikest. Igapäevaseid suitsetajaid oli 18%, harvemini suitsetas 5%. Keskmiselt tarbisid suitsetajad 15 sigaretti päevas. Võrreldes 2012. aastaga suitsetajate osakaalu ja suitsetamisharjumuste osas muutusi ei olnud kuid uus trend on see, et ligi kolmandik suitsetajatest suitsetab nikotiiniga e-sigarettide. E-sigarettide suurenev tarbimine on vähendanud tavaliste sigarettide jaemüüki ja e-sigarettide ja nende tarvikute müügist ei laeku riigile aktsiisimaksu.

Eesti riigieelarvesse laekus 2013. aastal tubakatoodete aktsiisi 166,6 mln eurot (2012. aastal 158,3 mln eurot). Nagu eelnevatel aastatelgi, kasvasid ka 2013. aastal sigarettide aktsiisimäärad ning seetõttu suurenes legaalse sigaretipaki keskmine hind 2,82 euronit (2012. aastal oli keskmine paki hind 2,65 €).

Salasigarettide ostnud suitsetajate osakaal vähenes aastaga märgatavalt. Teadlikult ostis 2013. aastal salasigarettide 21% suitsetajatest (2012. aastal 32%). Salasigarettide oli ostnud nii pidevalt kui vahetevahel 5% suitsetajatest, väga harva oli neid ostnud 11% suitsetajatest. Võrreldes 2012. aastaga on salasigarettide suitsetamine muutunud harvemaks - vähenes illegaalseid sigarettide pidevalt ja ka vahetevahel ostnud suitsetajate osakaal. Lisaks teadlikule salasigarettide suitsetamisele tarbis neid mitteteadlikult veel 2% suitsetajatest, kes ostsid peamiselt teiste käest välismaalt toodud sigarettide ega teadnud, et see on käsitletav ebaseadusliku tegevusena.

Salasigarettide tarbiti teadlikult kõige enam Kirde-Eestis, kus illegaalseid sigarettide oli aasta jooksul ostnud 51% suitsetajatest, samas pidevalt oli neid ostnud vaid 9% suitsetajatest. Kõige intensiivsemalt ostsid illegaalseid sigarettide Kesk-Eesti suitsetajad, kellest pidevalt ostis neid 11%. Salasigarettide ostjaid oli enam meeste, madalama haritustasemega ja sissetulekuga elanike hulgas.

Peamiselt osteti illegaalsete sigarettide nende odavama hinna tõttu. Madalamat hinda pidas väga oluliseks 84% ning mõnevõrra oluliseks 11% salasigarettide ostjatest. Legaalsete ja illegaalsete sigarettide hinnavahe 2013. aastal suurenes. Kui pakk legaalseid sigarettide maksis keskmiselt 2,82 eurot, siis salasigarettide paki võis hankida keskmiselt 1,64 euro eest. Aastaga suurenes hinnavahe 37%-lt 42%-le. Aina enam on salasigarettide müük liikunud müüjate kodudesse, kust illegaalseid sigarettide ostis 2013. aastal 52% ostjatest. Vähenenud on kunagi esikohal olnud tänavakaubanduse osakaal (43%).

Elanike suitsetamisharjumuste muutumisest tulenenud illegaalsete sigarettide turumahu vähenemise tõttu kahanes ka salasigarettide osakaal sigarettide siseturumahust, moodustades 2013. aastal sellest 21-25%. Koguseliselt müüdi salasigarettide 460 miljonit tükki (2012. aastal 650 mln), selle rahaline käive moodustas 37,9 miljonit eurot (2012. aastal 54,6 mln €). Riigil jäi illegaalse kaubanduse tõttu 2013. aastal hinnanguliselt saamata ligikaudu 59,7 miljonit eurot aktsiisi- ja käibemaksu.

KÜSITLUSTULEMUSTE PROTSENTJAOTUSED

KAS TE OLETE VIIMASE AASTA JOOKSUL SUITSETANUD? (% vastanutest, n=1184)

Ei suitseta üldse	74	
Jätsin suitsetamise	3	
Suitsetan vahetevahel (mitte iga päev)	5	
Suitsetan iga päev	18	keskmiselt 15 sigaretti päevas

KUI TE 2013. AASTAL LOOBUSITE SUITSETAMISEST VÕI HAKKASITE VÄHEM SUITSETAMA, SIIS MIS SEDA AJENDAS? (% suitsetamise vähendajatest ja loobujatest, n=300; vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

Enda terviseprobleemid	29
Oma lähedaste pärast	15
Mure suitsetamise mõjust mittersuitsetajatele	2
Suitsetamine on ebamugavam (nt piirangud avalikes kohtades, tööl jne)	5
Suitsetamine muutus liiga kalliks	33
Üldine halvakspanu suitsetamise ja suitsetajate suhtes	8
Hoiatavad sildid tubakatoodete pakenditel	9
Meediakampaaniad	2
Arsti soovitus	14
Suitsetamise lõpetamist soodustavad tasuta või soodsad ravimid	4
Hakkasin suitsetama e-sigarette	7

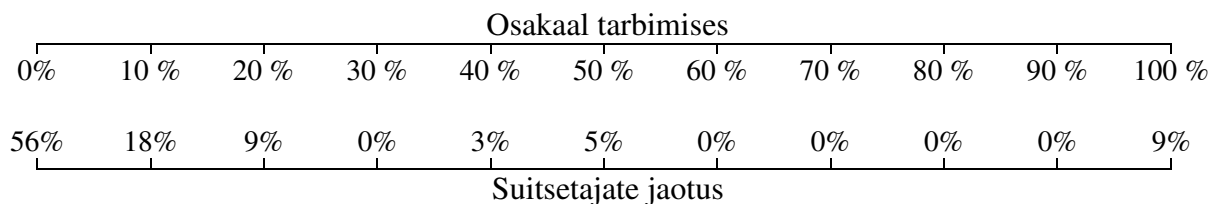
Muud põhjust märkis 1% vastanutest

KAS TE OLETE 2013. AASTAL OSTNUD ENDALE VÄLISMAALT SIGARETTE, ET NEID EESTIS SUITSETADA? (% suitsetajatest, vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

Ostsin endale välismaal olles sigarette, et neid hiljem Eestis ise suitsetada	9	<i>toodud aruandes:</i> millistest riikidest?
Palusin endale välismaalt sigarette tuua (andsin raha kaasa või maksin hiljem)	5	millistest riikidest?
Ostsin teiste poolt välismaalt toodud sigarette, mida ma ei tellinud, aga mida mulle pakuti osta	4	millistest riikidest?
Ei ostnud ise ega teiste poolt välismaalt toodud sigarette	60	

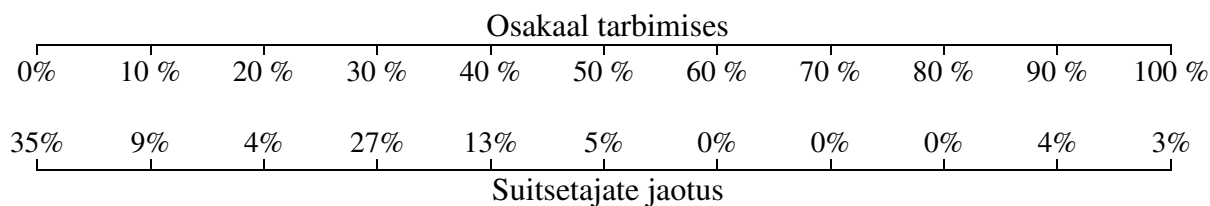
MILLISE OSA MOODUSTASID TEIE ENDA VÕI TEISTE POOLT VÄLISMAALT OSTETUD SIGARETTID TEIE SIGARETTIDE KOGUTARBIMISEST EELMISEL KUUL?

Enda poolt välismaal ostetud sigarettide osakaal sigarettide kogutarbimisest eelmisel kuul:

Suitsetajate keskmine: 15,92%

Teiste poolt välismaalt ostetud sigarettide osakaal sigarettide kogutarbimisest eelmisel kuul:

Suitsetajate keskmine: 24,02%

Suitsetajate endi ja teiste poolt välismaalt ostetud sigarettide osakaal sigarettide kogutarbimisest eelmisel kuul : 39,94%

PALUN MÄRKIGE, KUI PALJU JA MILLISE HINNAGA TE OSTSITE 2013. AASTA NOVEMBRIS ISE VÕI TEISTE KAUDU VÄLISMAALT SIGARETTE? (% suitsetajatest)

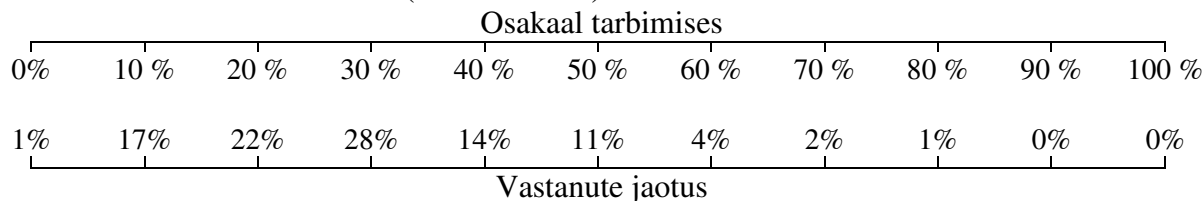
Ostsin novembris välismaalt sigarette 72 keskmiselt 11 pakki hinnaga 1,95 € pakk
 Ei ostnud novembris välismaalt sigarette 28

SALASIGARETTIDE MÜÜK EESTIS

KAS TEIE TUTVUSRINGKONNAS ON INIMESI, KES OSTAVAD SALASIGARETTE? (% vastanutest)

Jah, tean paljusid	8
Jah, tean mõnda	23
Ei tea kedagi	54
Ei oska öelda	15

KUI SUUREKS TE HINDATE SALASIGARETTIDE OSA EESTI ELANIKE ÜLDISES SIGARETTIDE TARBIMISES? (% vastanutest)

Vastajate keskmine: 30,2%

KAS TEIE ISIKLIKULT TEATE MÕNDA PIDEVALT TEGUTSEVAT SALASIGARETTIDE MÜÜGIKOHTA VÕI MÜÜJAT? (% vastanutest)

Jah	14
Ei	86

KOKKUPUUTED SALASIGARETTIDEGA

KAS TE ISE OSTSITE 2013. AASTAL SALASIGARETTE? (% suitsetajatest)

Ei ole ostnud	79
Ostsin väga harva	11
Ostsin vahetevahel	5
Ostsin pidevalt	5

KUI TE EI OSTNUD 2013. AASTAL SALASIGARETTE, SIIS KUI OLULISED ON TEIE JAOKS JÄRGMISED PÕHJUSED? (% legaalsete sigarettide eelistajatest)

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ei ole oluline	Ei oska öelda
Majanduslik olukord võimaldab osta legaalseid sigarette	27	41	23	9
Peaaugust endast lugu ja põhimõtteliselt ei osta salasigarette	49	31	17	3
Minu sõprusringkond suhtuks sellesse halvustavalt	9	26	39	26
Salasigarette pole kerge saada	23	11	19	47
Salasigaretid võivad olla tervisele ohtlikud	28	26	22	24
Salasigaretide kvaliteet on halb	34	24	16	26
Salasigaretide ostmisega rikuksin seadust	34	24	29	13
Salasigaretide ostmisega toetaksin allilma	25	33	25	17

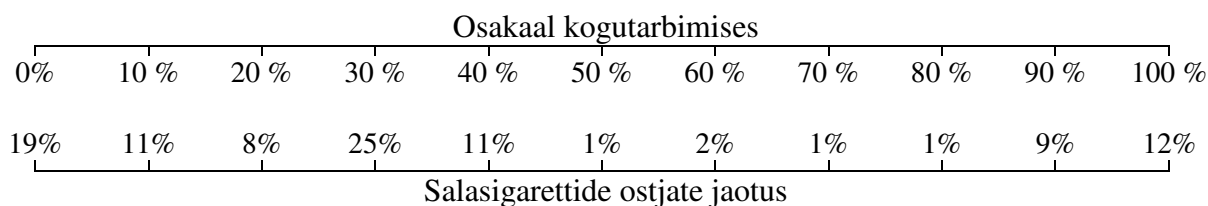
KUI TE OSTSITE 2013. AASTAL SALASIGARETTE, SIIS KUI OLULISED ON TEIE JAOKS JÄRGMISED PÕHJUSED? (% salasigaretide ostjatest)

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ei ole oluline	Ei oska öelda
Salasigaretid on odavamad	84	15	1	0
Salasigaretid on minu jaoks kergesti kättesaadavad	23	39	23	15
Mark, mida soovin tarbida, pole legaalselt saadaval	26	6	66	2

PALUN MÄRKIGE, KUI PALJU JA MILLISE HINNAGA TE OSTSITE 2013. AASTA NOVEMBRIS SALASIGARETTE? (% salasigaretide ostjatest)

Ostsin novembris salasigarette	74	keskmiselt 18 pakki hinnaga 1,64 € pakk
Ei ostnud novembris salasigarette	26	

MILLISE OSA MOODUSTASID SALASIGARETTID TEIE SIGARETTIDE KOGUTARBIMISEST EELMISEL KUUL?

Salasigarette ostjate keskmine: 37,02%

MILLISEID SALASIGARETTIDE MARKE TE OSTATE KÕIGE ROHKEM?

Peamised: *Bond, L&M, More, Arktika, Bayron, Winston, Fest*

MILLINE MAKSUMÄRK OLI TEIE POOLT 2013. AASTAL OSTETUD SALASIGARETTIDE PAKKIDEL? (% salasigarette ostjatest, vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

Võltsitud Eesti maksumärk	0	
Teise riigi maksumärk (mitte Eesti)	87	millise riigi? <i>toodud aruandes</i>
Maksumärki polnud	13	

KUST TE TAVALISELT OSTATE SALASIGARETTE?

(% salasigarette ostjatest, vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

Käest kätte (tänavalt)	43
Turult	9
Kauplustest, kioskitest	1
Baaridest, pubidest	1
Müüja kodust	52
Muud vastust märkis 7% vastanutest	

KUIDAS MUUTUS TEIE JAOKS SALASIGARETTIDE KÄTTESAADAVUS 2013. AASTAL? (% salasigarette ostjatest)

Muutus kergemaks	0
Jäi samaks	42
Muutus raskemaks	41
Ei oska öelda	17

KÜSITLUSTULEMUSTE PROTSENTJAOTUSED SOTSIAAL-DEMOGRAAFILISTE GRUPPIDE LÕIKES

Elanike suitsetamisharjumused

(% vastanutest)

		Ei suitseta üldse	Jättis suitsetamise	Suitsetab vahetevahel	Suitsetab iga päev
Keskmiselt		74	3	5	18
Regioon	Põhja-Eesti	75	3	6	16
	Kesk-Eesti	77	2	3	18
	Kirde-Eesti	63	5	8	24
	Lääne-Eesti	77	2	9	12
	Lõuna-Eesti	76	2	1	21
Elukoht	Tallinn	75	4	7	14
	suured linnad	70	4	6	20
	väikelinnad	77	1	6	16
	maa-asulad	74	2	2	22
Rahvus	eestlased	72	3	6	19
	mitte-eestlased	76	3	5	16
Vanus	18 - 29 aastased	69	4	14	13
	30 - 49 aastased	76	2	3	19
	50 - 64 aastased	70	3	3	24
	65 - 74 aastased	86	3	1	10
Sugu	naised	78	2	7	13
	mehed	68	4	4	24
Haridus	alg	58	3	10	29
	kesk	73	3	5	19
	kõrg	85	2	3	10
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	kuni 200 €	65	4	4	27
	201- 400 €	74	3	8	15
	401- 600 €	78	1	3	18
	601- 800 €	72	5	3	20
	üle 800 €	77	0	6	17

Suitsetamisest loobumise või suitsetamise vähendajate ajendid

(% suitsetajatest, kes 2013.a vähendasid või loobusid suitsetamisest, n=300. Vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

		Enda tervise- probleemid	Oma lähedaste pärast	Mure suitsetamise mõjust mitte- suitsetajatele	Suitsetamine on ebamugavam
Keskmiselt		29	15	2	5
Regioon	Põhja-Eesti	38	21	4	6
	Kesk-Eesti	15	4	0	1
	Kirde-Eesti	18	4	0	0
	Lääne-Eesti	21	9	0	4
	Lõuna-Eesti	31	19	4	7
Elukoht	Tallinn	42	23	5	7
	suured linnad	22	5	0	2
	väikelinnad	33	24	0	7
	maa-asulad	19	9	3	3
Rahvus	eestlased	27	15	2	4
	mitte-eestlased	34	15	4	6
Vanus	18 - 29 aastased	31	32	2	1
	30 - 49 aastased	28	8	1	1
	50 - 64 aastased	29	12	4	11
	65 - 74 aastased	32	2	2	7
Sugu	naised	28	30	1	6
	mehed	30	4	3	3
Haridus	alg	28	29	0	3
	kesk	26	6	2	4
	kõrg	37	18	6	7
Netosissetulek leibkonnaliikm kohta kuus	kuni 200 €	10	1	6	10
	201- 400 €	37	28	2	4
	401- 600 €	20	3	1	4
	601- 800 €	47	24	2	3
	üle 800 €	20	6	0	3

Suitsetamisest loobumise või suitsetamise vähendajate ajendid

(% suitsetajatest, kes 2013.a vähendasid või loobusid suitsetamisest, n=300. Vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

		Suitsetamine on muutunud liiga kalliks	Halvakspanu suitsetamise ja suitsetajate suhtes	Hoiatavad sildid tubakatoodete pakenditel	Meedia-kampaaniad
Keskmiselt		33	8	9	2
Regioon	Põhja-Eesti	31	16	1	0
	Kesk-Eesti	26	0	4	0
	Kirde-Eesti	41	4	13	0
	Lääne-Eesti	32	8	6	8
	Lõuna-Eesti	35	0	24	3
Elukoht	Tallinn	22	21	1	0
	suured linnad	39	3	15	0
	väikelinnad	53	3	25	4
	maa-asulad	28	3	2	3
Rahvus	eestlased	24	8	8	2
	mitte-eestlased	57	8	11	0
Vanus	18 - 29 aastased	29	19	23	0
	30 - 49 aastased	27	5	3	0
	50 - 64 aastased	44	3	4	5
	65 - 74 aastased	31	11	10	0
Sugu	naised	33	18	12	4
	mehed	33	1	6	0
Haridus	alg	29	19	14	5
	kesk	36	3	8	0
	kõrg	34	6	3	0
Netosissetulek leibkonnaliikm kohta kuus	kuni 200 €	24	4	4	8
	201- 400 €	29	17	2	0
	401- 600 €	37	2	13	1
	601- 800 €	56	5	25	0
	üle 800 €	16	6	12	0

Suitsetamisest loobumise või suitsetamise vähendajate ajendid

(% suitsetajatest, kes 2013.a vähendasid või loobusid suitsetamisest, n=300. Vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

		Arsti soovitus	Suitsetamise lõpetamist soodustavad tasuta või soodsad ravimid	Hakkas suitsetama e-sigarette
Keskmiselt		14	4	7
Regioon	Põhja-Eesti	23	5	8
	Kesk-Eesti	6	4	0
	Kirde-Eesti	7	6	13
	Lääne-Eesti	10	0	0
	Lõuna-Eesti	9	1	6
Elukoht	Tallinn	25	0	11
	suured linnad	12	5	11
	väikelinnad	13	12	3
	maa-asulad	6	1	3
Rahvus	eestlased	13	0	5
	mitte-eestlased	19	11	13
Vanus	18 - 29 aastased	16	0	10
	30 - 49 aastased	9	3	11
	50 - 64 aastased	17	8	1
	65 - 74 aastased	22	1	0
Sugu	naised	13	1	3
	mehed	15	5	10
Haridus	alg	25	7	0
	kesk	10	3	12
	kõrg	7	1	7
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	kuni 200 €	9	0	6
	201- 400 €	21	3	7
	401- 600 €	3	1	15
	601- 800 €	18	14	0
	üle 800 €	9	0	4

Sigarettide ostmine välismaalt

(% suitsetajatest. Vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

		Ostsin ise välismaalt endale	Palusin teistel välismaalt tuua	Ostsin välismaalt toodud sigarette, mida pakuti müüa	Ei ostnud ise ega teiste kaudu välismaalt
Keskmiselt		9	5	4	60
Regioon	Põhja-Eesti	5	2	2	63
	Kesk-Eesti	9	0	0	54
	Kirde-Eesti	24	3	13	34
	Lääne-Eesti	5	0	0	76
	Lõuna-Eesti	8	15	3	65
Elukoht	Tallinn	4	3	3	61
	suured linnad	21	5	9	49
	väikelinnad	4	0	0	75
	maa-asulad	9	10	3	55
Rahvus	eestlased	5	5	2	55
	mitte-eestlased	19	4	8	70
Vanus	18 - 29 aastased	0	8	0	46
	30 - 49 aastased	14	4	7	64
	50 - 64 aastased	12	4	3	64
	65 - 74 aastased	5	5	6	60
Sugu	naised	9	5	3	60
	mehed	9	5	4	58
Haridus	alg	4	0	0	58
	kesk	12	6	6	63
	kõrg	10	10	4	52
Netosissetulek leibkonnaliikm kohta kuus	kuni 200 €	11	4	2	54
	201- 400 €	11	8	4	46
	401- 600 €	8	4	7	74
	601- 800 €	6	2	2	78
	üle 800 €	4	2	0	63

Salasigaretide ostjate teadmine oma tutvusringkonnas

(% vastanutest)

		Jah, tean paljusid	Jah, tean mõnda	Ei tea kedagi	Ei oska öelda
Keskmiselt		8	23	54	15
Regioon	Põhja-Eesti	5	19	61	15
	Kesk-Eesti	7	21	53	19
	Kirde-Eesti	34	32	26	8
	Lääne-Eesti	1	19	63	17
	Lõuna-Eesti	8	26	50	16
Elukoht	Tallinn	6	20	64	10
	suured linnad	19	22	49	10
	väikelinnad	5	25	49	21
	maa-asulad	6	24	52	18
Rahvus	eestlased	7	22	56	15
	mitte-eestlased	13	23	49	15
Vanus	18 - 29 aastased	15	20	55	10
	30 - 49 aastased	6	27	53	14
	50 - 64 aastased	9	20	53	18
	65 - 74 aastased	3	17	61	19
Sugu	naised	6	22	55	17
	mehed	11	23	54	12
Haridus	alg	11	21	48	20
	kesk	11	24	53	12
	kõrg	3	21	60	16
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	kuni 200 €	16	39	36	9
	201- 400 €	7	23	53	17
	401- 600 €	9	20	57	14
	601- 800 €	9	15	61	15
	üle 800 €	1	18	68	13

Pidevalt tegutseva illegaalsete sigarettide müügikoha/ müüja teadmine
(% vastanutest)

		Teab	Ei tea
Keskmiselt		14	86
Regioon	Põhja-Eesti	9	91
	Kesk-Eesti	17	83
	Kirde-Eesti	37	63
	Lääne-Eesti	4	96
	Lõuna-Eesti	15	85
Elukoht	Tallinn	10	90
	suured linnad	25	75
	väikelinnad	14	86
	maa-asulad	12	88
Rahvus	eestlased	13	87
	mitte-eestlased	18	82
Vanus	18 - 29 aastased	16	84
	30 - 49 aastased	15	85
	50 - 64 aastased	15	85
	65 - 74 aastased	8	92
Sugu	naised	11	89
	mehed	17	83
Haridus	alg	19	81
	kesk	14	86
	kõrg	11	89
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	kuni 200 €	25	75
	201- 400 €	14	86
	401- 600 €	11	89
	601- 800 €	14	86
	üle 800 €	8	92

Salasigaretide kättesaadavuse muutumine 2013. aastal
(% salasigaretide ostjatest)

		Muutus kergemaks	Jäi samaks	Muutus raskemaks	Ei oska öelda
Keskmiselt		0	42	41	17
Regioon	Põhja-Eesti	0	56	12	32
	Kesk-Eesti	0	87	13	0
	Kirde-Eesti	0	13	67	20
	Lääne-Eesti	0	28	59	13
	Lõuna-Eesti	0	67	33	0
Elukoht	Tallinn	0	52	13	35
	suured linnad	0	11	74	15
	väikelinnad	0	0	77	23
	maa-asulad	0	68	24	8
Rahvus	eestlased	0	40	44	16
	mitte-eestlased	0	49	33	18
Vanus	18 - 29 aastased	0	28	72	0
	30 - 49 aastased	0	45	20	35
	50 - 64 aastased	0	59	31	10
	65 - 74 aastased	0	12	88	0
Sugu	naised	0	57	31	12
	mehed	0	41	42	17
Haridus	alg	0	16	84	0
	kesk	0	56	18	26
	kõrg	0	53	30	17
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	kuni 200 €	0	18	60	22
	201- 400 €	0	74	16	10
	401- 600 €	0	52	45	3
	601- 800 €	0	23	0	77
	üle 800 €	0	100	0	0

Salasigaretide ostukohad

(% salasigaretide ostjatest. Vastaja võis märkida mitu vastusevarianti)

		Käest- kätte (tänavalt)	Turult	Kauplus- test, kioskitest	Baaridest, pubidest	Müüja kodust
Keskmiselt		43	9	1	1	52
Regioon	Põhja-Eesti	41	21	0	0	41
	Kesk-Eesti	5	0	0	0	45
	Kirde-Eesti	42	6	2	0	55
	Lääne-Eesti	72	28	0	13	0
	Lõuna-Eesti	67	0	0	0	74
Elukoht	Tallinn	35	13	0	0	45
	suured linnad	40	7	0	2	63
	väikelinnad	0	10	18	0	0
	maa-asulad	58	8	0	0	52
Rahvus	eestlased	42	9	0	1	51
	mitte-eestlased	48	8	3	0	52
Vanus	18 - 29 aastased	28	0	0	0	100
	30 - 49 aastased	51	0	0	0	32
	50 - 64 aastased	56	19	3	2	42
	65 - 74 aastased	0	64	0	0	22
Sugu	naised	25	20	8	0	51
	mehed	46	7	0	1	52
Haridus	alg	15	9	0	0	75
	kesk	58	9	0	0	42
	kõrg	49	5	8	5	33
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	kuni 200 €	38	0	2	0	53
	201- 400 €	48	11	0	0	76
	401- 600 €	39	25	0	2	33
	601- 800 €	100	0	0	0	0
	üle 800 €	0	0	0	0	0

Illegaalsete sigarettide ostmine 2013. aastal
(% suitsetajatest)

		Ei ostnud	Ostis väga harva	Ostis vahetevahel	Ostis pidevalt
Keskmiselt		79	11	5	5
Regioon	Põhja-Eesti	87	4	6	3
	Kesk-Eesti	76	9	4	11
	Kirde-Eesti	49	32	10	9
	Lääne-Eesti	92	6	2	0
	Lõuna-Eesti	85	8	1	6
Elukoht	Tallinn	84	6	8	2
	suured linnad	68	22	8	2
	väikelinnad	93	1	1	5
	maa-asulad	76	12	2	10
Rahvus	eestlased	80	13	2	5
	mitte-eestlased	80	4	12	4
Vanus	18 - 29 aastased	82	13	0	5
	30 - 49 aastased	76	11	10	3
	50 - 64 aastased	82	6	4	8
	65 - 74 aastased	78	15	7	0
Sugu	naised	94	3	1	2
	mehed	68	16	8	8
Haridus	alg	79	18	0	3
	kesk	76	9	8	7
	kõrg	88	4	4	4
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	kuni 200 €	43	45	9	3
	201- 400 €	85	5	5	5
	401- 600 €	79	3	6	12
	601- 800 €	94	5	1	0
	üle 800 €	96	4	0	0

KÜSITLETUD KOGUMI ISELOOMUSTUS

Eesti tarbijate paneeli küsitlus, vastanuid kokku 1184 vanuses 18-74 aastat.

Regiooni järgi¹⁰:

Põhja-Eesti	44%
Kesk-Eesti	9%
Kirde-Eesti	12%
Lääne-Eesti	11%
Lõuna-Eesti	24%

Soo järgi:

naised	53%
mehed	47%

Elukoha järgi:

Tallinn	31%
suured linnad ¹¹	18%
väikelinnad	21%
maa-asulad	30%

Hariduse järgi:

alg	20%
kesk	45%
kõrg	35%

Rahvuse järgi:

estlased	69%
mitte-estlased	31%

Netosissetuleku järgi

(leibkonnaliikme kohta kuus):

kuni 200 €	13%
201- 400 €	39%
401- 600 €	25%
601- 800 €	14%
üle 800	9%

Vanuse järgi:

18 - 29 aastased	22%
30 - 49 aastased	37%
50 - 64 aastased	27%
65 - 74 aastased	14%

¹⁰ Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 2001. aasta määrusega nr 126 kinnitatud Eesti piirkondlike üksuste statistilise klassifikaatori 3. tasemel esitatud maakondade grupid:

Põhja-Eesti: Harju maakond (sh Tallinn)

Kesk-Eesti: Järva, Lääne-Viru ja Rapla maakond

Kirde-Eesti: Ida-Viru maakond

Lääne-Eesti: Hiiu, Lääne, Pärnu ja Saare maakond

Lõuna-Eesti: Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakond

¹¹ Tartu, Narva, Pärnu, Kohtla-Järve ja Jõhvi

